

² Теория государства и права: учебник для юрид. вузов и фак. / Под. общ. ред. С. С. Алексеева. – М.: Норма, 2004. – 283 с.

³ Закон України «О восстановлении неплатежеспособности должника или признании его банкротом»: Научно-практический комментарий: в 2-х т. / Б. М. Поляков. – К.: Логос, 2014. – 407 с.

⁴ Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-ХІІ в редакції Закону від 22.12.2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

⁵ Наказ Міністерства юстиції України від 27.06.2013 № 1284/5 «Про затвердження Порядку контролю за діяльністю арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів)», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.07.2013 р. за № 1113/23645. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/42763>

⁶ Роз'яснення Міністерства юстиції України від 08.05.2013 р. № 0010323-13. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0010323-13>

⁷ *Рябцева Я. Г.* Відповідальність арбітражного керуючого // Юстиніан. – 2004. – № 5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1187>

⁸ Банкрутство. Цивільний та кримінально-правовий аспекти: Монографія / Б. М. Грек. – К.: Прецедент, 2006. – 303 с.

Резюме

Твердохліб Ю. В. Правове регулювання дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності при здійсненні арбітражного управління підприємством у процедурі банкрутства в Україні.

Наукова стаття присвячена дослідженню стану правового регулювання порядку притягнення до дисциплінарної та цивільно-правової відповідальності суб'єктів здійснення арбітражного управління підприємством. Проведено аналіз норм права, що регулюють правовідносини у цій сфері. Автором досліджено новели правового регулювання даного питання. Сформувано власні пропозиції з удосконалення законодавства про банкрутство.

Ключові слова: арбітражне управління, неплатоспроможність, банкрутство, дисциплінарна відповідальність, цивільно-правова відповідальність.

Резюме

Твердохліб Ю. В. Правовое регулирование дисциплинарной и гражданско-правовой ответственности при осуществлении арбитражного управления предприятием в процедуре банкротства в Украине.

Научная статья посвящена исследованию состояния правового регулирования порядка привлечения к дисциплинарной и гражданско-правовой ответственности субъектов осуществления арбитражного управления предприятием. Проведен анализ норм права, регулирующих правоотношения в этой сфере. Автором исследованы новеллы правового регулирования данного вопроса. Сформированы собственные предложения по совершенствованию законодательства о банкротстве.

Ключевые слова: арбитражное управление, неплатежеспособность, банкротство, дисциплинарная ответственность, гражданско-правовая ответственность.

Summary

Tverdohlib Y. Legal regulation disciplinary and civil liability in the realization of arbitration management company in bankruptcy in Ukraine.

Research paper is devoted to the investigation of the state to regulate the disciplinary and civil liability of conduct of the arbitration management. The analysis of the law governing the relationship in this area. The author researched novel regulation of this issue. Formed own proposals on improving legislation on bankruptcy.

Key words: arbitration administration, insolvency, bankruptcy, disciplinary liability, civil liability.

Отримано 18.06.2014

УДК 346.9

Ю. В. ЧОРНА

Юлія Вікторівна Чорна, аспірант Київського університету права НАН України

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІТИКИ «НОВОГО СТАРТУ» ДО НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ ПРИВАТНИХ ОСІБ

Упродовж останніх десятиріч багато країн пережили процес впровадження інституту банкрутства фізичних осіб. Загальноекономічні тенденції росту споживчого кредитування спричинили небажані, однак природні соціальні наслідки. Разом із доступністю отримання споживчого кредиту почастишали випадки неплатоспроможності фізичних осіб. Масове накопичення заборгованостей вплинуло на ріст ризиків фінансової нестабільності, тому в багатьох країнах світу особливе місце посіло питання правового регулювання банкрутства фізичних осіб.

У різних куточках світу різняться не тільки підходи держави до банкрутства в цілому, але й, скажімо, попит на таке правове регулювання. Так, у США, Канаді чи Австралії особа значно частіше звертається до інституту особистого банкрутства аніж в Японії, Новій Зеландії, Англії чи Ізраїлі.

Питання банкрутства фізичних осіб в Україні має своє місце в дискусійних дебатах науковців. На сьогоднішній день для вітчизняної правової доктрини даний предмет обговорення є суто теоретичним, оскільки відповідне законодавство про банкрутство не передбачає можливості банкрутства приватних фізичних осіб. Натомість, ми можемо черпати досвід із зарубіжної практики. Дослідженням зарубіжних законодавств про неплатоспроможність присвятили увагу такі вітчизняні вчені, як О. М. Бірюков, В. В. Джуль, О. М. Зубатенко, Б. М. Поляков, А. П. Смольський, М. І. Тітов та інші.

На нашу думку, комплексне законодавче регулювання кредитних правовідносин є обов'язковим. Гостру необхідність у відповідному регулюванні показали інфляційні зміни, що похитнули економічне становище України навесні 2014 року. Загалом вони легше переносяться великими підприємствами чи носіями великих капіталів, аніж простим людом чи малими підприємцями. Справа в тому, що малі накопичення дуже швидко спалюються інфляційною політикою держави, в той час як підприємства зі значними капіталами мають більший накопичений грошовий багаж, що дає змогу бізнесу підлаштуватися та запрацювати з новими силами.

Концепція політики нового старту існує понад три сотні років. Перший закон, що передбачав звільнення боржників у деяких випадках від боргів, був прийнятий тільки у 1705 р. в Англії. К. І. Малишев зазначав, що «в основі англійського конкурсного процесу лежали два принципи: охорона особистості боржника, розореного внаслідок нещасного збігу обставин, та охорона особистого кредиту в усіх прошарках суспільства»¹. За своєю суттю політика нового старту передбачала можливість індивіду розпочати фінансову історію заново, не обтяжену невиконаними зобов'язаннями.

Політика «нового старту» в чистому вигляді мало приживається в країнах європейського континенту, оскільки інший підхід до соціальної політики прямо демонструє необхідність у споживчому банкрутстві, адаптованому до вимог відповідного економічного та соціального середовища.

У цілому політика «нового старту» включає механізми прощення заборгованості, механізми збереження кредитоспроможності індивіда та положення, що зводять до мінімуму можливість пред'явлення вимог до боржника, який успішно пройшов процедуру банкрутства.

Кількість положень, що передбачають можливості списання заборгованості при банкрутстві, є головною фігурою політики «нового старту» в багатьох системах законодавства про банкрутство. У цілому різні підходи до політики «нового старту» у світі можуть бути проаналізовані на основі доступності, достовірності та оперативності функції боргового прощення. На основі цих трьох критеріїв варто виокремлювати три головні підходи до політики нового старту у світі: класичний, поміркований, лояльний.

Головною особливістю країн, що входять в **класичну** групу, є відсутність положень списання заборгованості для осіб, які не є суб'єктами підприємницької діяльності. Політика цих країн здійснюється двома шляхами.

У першому випадку країни просто вважають, що фізичні особи, які не є суб'єктами підприємницької діяльності, не мають права подати на банкрутство, а отже – на списання боргів. У цьому таборі деякі азіатські країни, такі як Китай, Казахстан, Монголія; країни Європи, такі як Латвія, Литва, Бельгія, Мальта, Росія, Україна, Італія, Словенія, Греція, Португалія; деякі країни Близького Сходу, наприклад Туреччина. Однак ця група в основному складається з країн Південної та Центральної Америки, таких як Бразилія, Мексика, Аргентина, Болівія, Сальвадор, Гондурас, Панама і Венесуела².

Варто зауважити, що країни, наведені вище, мають різне територіальне розташування, культурні звичаї, рівень економічного розвитку та відмінні підходи до соціальної політики. Суперечки стосовно даного питання не вщухають, однак у деяких країнах проблема відсутності банкрутства фізичних осіб стоїть досить гостро. Так, у Китаї інститут банкрутства наділений більшою кількістю соціальних елементів, аніж будь-де.

Україна є ще однією з небагатьох країн у світі, де споживче банкрутство залишається, всього-на-всього, питанням безкінечних дискусій. Законопроекти, які б прямо регулювали відносини банкрутства фізичних осіб, вносилися до Верховної Ради України в 2009, 2010 та 2012 рр., але так і не були прийняті. Важко давати наукову оцінку ситуації, якщо на заваді суспільних потреб стає інтерес правлячої групи. Звичайно, необхідність в правовому регулюванні відносин неплатоспроможності однозначна, незалежно від суб'єктного складу учасників таких відносин. Фізична особа, що вступила в кредитні відносини, незалежно від країни перебування повинна мати правові механізми вирішення будь-якої ситуації, що може виникнути в рамках відповідної взаємодії. Чи зацікавлені банківські установи в легітимному споживчому банкрутстві – питання двояке. Однак відштовхуватися потрібно від приватних інтересів, оскільки фізична особа завжди виступає слабшою стороною в таких правовідносинах.

Більшість українців сприймають кредит як вчасну фінансову підтримку, в той час як така співпраця з банківськими установами більше схожа на фінансове рабство. Можливість успішного завершення кредитних відносин надзвичайно низька. Розрахунки виплат робляться на основі майбутнього стабільного доходу, що об'єктивно не може бути гарантоване ніким. Якщо ситуація склалася не на користь боржника, він стає по життєвим платником боргу. В будь-якому випадку правові механізми споживчого банкрутства є необхідним та невід'ємним елементом сучасної економіки, а їх відсутність тільки ускладнює, й без того нестабільний, економічний розвиток країни.

У рамках другого виду такі країни, законодавство про банкрутство яких дозволяє всім людям клопотати про банкрутство, однак вони не мають права отримати прощення своїх боргів в рамках процедури про банкрутство.

Наприклад, у Саудівській Аравії відповідно до Господарського кодексу суб'єктами банкрутства можуть бути виключно особи, що займаються торгівлею чи підприємництвом. Однак банкрутство фізичних осіб розглядається на основі принципів Шаріату. Так, неплатоспроможний мусульманин може звернутися до Громадського суду з проханням визнати його неплатоспроможним. Головна функція суду полягає в розслідуванні, яке покаже, чесною є людина чи брехливою. З цією метою відповідний суд робить запит до наглядових органів відповідного банку та за результатами звіту приймає рішення. Якщо є факти, що підтверджують: особа нечиста на руку, судом буде накладено арешт на майно, нажите нечесним промислом, з метою подальшого його продажу. Як альтернатива, кредитори можуть зажадати ув'язнення шахрая³.

Поміркований підхід об'єднує країни, що формально ведуть політику банкрутства фізичних осіб. Особливість споживчого банкрутства для них полягає в наступному: разом з нормативним закріпленням боргового прощення, на практиці, для збанкрутілого боржника складно отримати повне звільнення від боргового зобов'язання та не бути ним обтяженим у майбутньому.

Серед представників цієї групи можна знайти деякі країни з Далекого Сходу та Азії, такі як Індія, Японія, Сінгапур; деякі скандинавські країни, зокрема Данія, Норвегія, Фінляндія, Швеція; деякі країни з континентальної Європи, такі як Австрія, Німеччина, Франція; а також деякі середземноморські країни, наприклад Іспанія та Ізраїль.

На прикладі французького законодавства про банкрутство можна яскраво продемонструвати розуміння політики «нового старту» країнами, віднесеними до поміркованої групи.

Статистика банківських установ Франції підкреслює стрімке зростання споживчого банкрутства останні десятиріччя. Загальна кількість відповідних судових позовів збільшилася з 188, 485 в 2008 р. до 226,582 у 2009 році⁴. Це може бути пов'язане як з пониженням свідомості окремих індивідів, так і з неправильною кредитною політикою банків. У Франції процедура банкрутства класично передбачає два шляхи: реорганізаційний та ліквідаційний. У будь-якому випадку спочатку боржник заявляє про свої фінансові труднощі до відповідного адміністративного органу, де його становище оцінюється Комісією. За цим запитом боржник автоматично заноситься до національного списку боржників. Комісія, розглянувши всі обставини неплатоспроможності, визначається, чи план реструктуризації (відновлення платоспроможності) зможе принести бажані результати.

Суть процедури реструктуризації зводиться до розстрочки платежів на строк 8–10 років з метою поступового погашення за рахунок коштів, отриманих у майбутньому.

Варто погодитися з думкою Уайта стосовно того, що «хоча французьке конкурсне законодавство передбачає можливість списання боргу для фізичної особи в ліквідаційній процедурі, це не означає, що відповідний правовий механізм діє на користь позичальників, оскільки списання боргів у кінцевому підсумку залежить від рішення судді»⁵. Науковці* стверджують, що французькі судді стикаються зі складною дилемою, роблячи вибір між правами кредиторів відновити свої вимоги та правом боржника – продати майно за вигідну справу (боргове прощення).

На нашу думку, така ситуація характерна не тільки для Франції, тому правова політика повинна вестися не суддями, а виключно законотворцем. Вважається, що судові рішення має властивості неупередженого судження, тобто рішення, прийняте на основі об'єктивних факторів, – об'єктивне рішення. На жаль, теорія далека від практики. Законотворець, покладаючи на суддю право вибору долі суб'єкта господарювання, наприклад списання боргу неплатоспроможному, бажає бачити на виході об'єктивне рішення. Оскільки законодавство, як правило, в судді вбачає незалежного та неупередженого суб'єкта правотворення, відповідні механізми права розуміються доцільними. На жаль, обов'язок неупередженості, що покладається на суддю, не може бути ним виконаний абсолютно, оскільки суддя – це посада, яку займає певна людина з власним баченням будь-якої ситуації, в тому числі правовідносин. З цього приводу влучно зауважив Роберт Бернс: «Король лакея свого назначит генералом, но он не может никого назначить честным малым»⁶. Так і законотворець, регламентувавши можливість боргового прощення на папері, помилково вважає свою функцію виконаною.

Країни умовно віднесені до поміркованої групи в законодавстві про банкрутство знаходять місце в політиці нового старту, однак фактично відповідні правові механізми не приносять впевненості суб'єктам неплатоспроможності. Підтвердженням цього є думка зарубіжного науковця Рафаеля Ефрата, який зазначає, що «в таких країнах зовсім невеликий відсоток осіб отримує списання боргу, в той час як ще менше з них самостійно клопочуть до суду про визнання їх банкрутами та прощення боргу»². Законодавство про споживче банкрутство Франції як і в більшості країн поміркованої групи відзначається процедурою, що досить тяжко переноситься боржником, але головна суть в тому, що можливість виходу з кризи, хоч і тяжка, все ж передбачена законом.

Лояльний підхід. Натомість країни третьої групи відзначаються своїм лояльним ставленням до проблем фінансових заборгованостей фізичних осіб, демонструючи це своїми законодавчими актами в сфері банкрутства. У таких країнах механізми списання боргів через процедуру банкрутства відмічаються своєю відносною швидкістю та високим ступенем ефективності.

* Régis Blazy, Bertrand Chopard, Eric Langlais, Ydriss Ziane Personal Bankruptcy Law, Fresh Starts, and Judicial Practice

Ідея нового старту для чесного, але невезучого боржника міцно вкоренилася в англо-американському законодавстві про банкрутство. Ще в 1706 р. англійським парламентом було прийнято закон, який містив положення про звільнення боржника від боргів перед банкрутом⁷.

На відміну від багатьох інших країн, у Сполучених Штатах провал справи не розглядається як щось негативне. Фактично американські закони про банкрутство побудовані так, щоб у тих, хто зазнає невдачі в бізнесі, були спонукальні мотиви продовжувати спроби організації нового бізнесу. «Якщо в Сполучених Штатах підприємство терпить невдачу, людина може продовжувати існувати, не відчуваючи почуття сорому і не опиняючись в повній убогості, – пише Наталі Мартін. Можливість почати спочатку – ось що викликає в американців готовність йти на ризик в бізнесі, а це може приносити користь економіці в цілому»⁸.

Однак американські закони про банкрутство не такі привабливі для тих індивідуальних споживачів, які широко користуються кредитами для купівлі споживчих товарів, як для бізнесу. У 2005 р. в США було прийнято Акт про запобігання зловживань банкрутством та захист споживачів – ВАРСРА. Цим документом процедура про банкрутство стає більш обмеженою для боржників. Існує міцна кореляція між заборгованістю за споживчим кредитом і фінансовою неспроможністю та банкрутством внаслідок споживчих витрат. Більш того, особам, які витрачають занадто багато своїх фінансових коштів на споживчі товари, виявляється важче списувати свої борги.

Закон про банкрутство США є достатньо складним та виокремлюється з-поміж інших законів своєю фундаментальністю. Відповідно, це дозволяє головам штатів приймати додаткові закони, що уточнюють певні моменти але не суперечать основному закону. З одного боку, це дає можливість кожному штату вести власну політику в сфері неплатоспроможності, з іншого, – створює труднощі при розгляді справ фізичних осіб, які ведуть свою діяльність на території декількох штатів⁹. З приводу цієї ситуації згадується американський вираз: «Боржник або іде до Техасу, або помирає»¹⁰.

Законодавство Сполучених Штатів передбачає два типи процедури для приватних осіб: реорганізаційну і ліквідаційну, які можуть бути застосовані до будь-якого боржника. При цьому, на відміну від інших країн (Франції, Німеччини, Японії, Сінгапуру, Росії, Швеції та ін.) дані процедури можуть бути відкриті без попередніх перевірок.

Окрему увагу варто приділити британській системі законодавства про банкрутство в сфері приватної неплатоспроможності. Загалом прийнято вважати, що саме американський конкурсний процес є найбільш про-боржниковим. На нашу думку, в сфері споживчого банкрутства цілком адекватну конкуренцію йому може скласти саме британське законодавство про банкрутство.

Законодавство Великої Британії формувалося сторіччями, в результаті чого було створено найбільш гуманну в Європі систему норм зі списання заборгованості.

Якщо суд приймає постанову про банкрутство, боржник отримує легальний захист від усіх колекторських і судових дій юридичних та фізичних осіб щодо стягнення боргів. Автоматично управління майном та всі інші повноваження, пов'язані з розслідуванням фінансової поведінки банкрута та звітування суду передаються управляючому банкрутством (довіреній особі). Зазвичай на боржника накладається ряд обов'язків та обмежень. Наприклад, банкрут не може створювати чи бути членом компанії з обмеженою відповідальністю, займати посади поліцейського, директора школи, воєнного тощо. Натомість головний обов'язок боржника – співпраця з управляючим.

За інформацією Державного Департаменту з Неплатоспроможності (The Insolvency Service), 42 % всіх банкрутств завершуються раніше, ніж через 12 місяців¹¹. У середньому 7 місяців – це оптимальний термін для простих банкрутств без порушень.

Привабливість британського законодавства для боржників є винятковою. Це підтверджується наступним. Рада Європейського Союзу (the Council of the European Union) 29 травня 2000 р. прийняла Постанову про судочинство при Неплатоспроможності (Council Regulation on Insolvency Proceedings No 1346 /2000). Положення постанови має верховенство дії перед законодавством про неплатоспроможність 26 країн-членів ЄС. Тільки Данія відмовилася від визнання¹².

Суть принципу, закладеного у Постанові, полягає в наступному: рішення суду однієї з країн-членів ЄС, яка відкриває основне судочинство про неплатоспроможність боржника, має визнаватися і виконуватися іншими країнами-членами ЄС без додаткових формальностей і відповідно до законодавства тієї країни, в якій було отримано рішення суду.

Іронія в застосуванні Постанови на практиці полягає в тому, що ЄС-законотворці всіма силами намагалися уникнути можливості використання судової системи країни з максимально сприятливим щодо боржника Законом про банкрутство. Іншими словами, Постанова має перешкодити позичальникам робити те, що вони роблять в наші дні: брати кредити в одній країні, а ставати банкрутами в іншій.

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що політика «нового старту» в кожній країні розуміється по-різному. Країни, використовуючи групу певних правових механізмів, по-різному збалансовують між собою інтереси кредиторів та боржників, утворюють певну систему норм, що діє у відповідності з вимогами того чи іншого регіону. Не завжди таке регулювання є ефективним чи легким для боржника, однак кожна країна на шляху напрацювання практики, що в майбутньому послужить на користь формування дієвого законодавства про споживче банкрутство.

Законодавство й практика споживчого банкрутства балансують разом з моральними, соціальними, культурними та економічними інститутами суспільства, тому в різних країнах підходи до споживчого банкрутства різняться. Жорсткі соціальні чи релігійні норми, що осуджують банкрута, заважають розвитку цього

інституту навіть при сприятливому законодавчому регулюванні. Водночас, хитка система соціального захисту або її неналежне функціонування спричиняють ріст банкрутств фізичних осіб, що в свою чергу призводить до підвищення кількості соціальних виплат. Тому правила споживчого банкрутства варто розглядати як елемент комплексної системи інших правових, соціальних та економічних інститутів.

Наразі необхідність у правовому регламентуванні відносин неплатоспроможності, що виникають між банківськими організаціями та приватними особами, є очевидною. Тому вітчизняний законотворець має відштовхуватися насамперед від розуміння вихідного бажання спільноти: купувати чи економити? Якщо для економічного та соціального ринків пріоритетним є бажання купувати, суспільство волітиме мати якомога привабливішу процедуру списання боргових зобов'язань. Разом із тим, якщо суспільство веде політику економії з метою накопичення, воно воліє мати систему банкрутства, яка б обмежила йому здатність позичати сьогодні. Однак головний постулат, від якого варто відштовхуватися, це те, що споживач, без недобросовісних намірів, хоче мати таку систему, яка найкраще б допомогла контролювати його власну поведінку.

Проаналізувавши різні підходи до політики нового старту та споживчого банкрутства, робимо висновок, що цей інститут однозначно повинен мати місце в Українській системі законодавства про банкрутство. Найпростіше пояснення полягає в тому, що в таких економічних системах ситуації неплатоспроможності фізичних осіб є наслідками економічної політики. В цілому, економічно ефективна система банкрутства повинна мати досить низький показник необтяжених активів. Процедура слід зробити не надто затратною для боржника, вона не повинна мати тяжких наслідків соціального характеру. Величина доходів, звільнених у майбутньому від обтяжень, повинна бути досить високою, зокрема для боржників, не схильних до марнотратства та невиправданого ризику.

На нашу думку, політика «нового старту» за своїм вихідним змістом тяжіє до про-боржникового законодавства про банкрутство. Такий підхід виправдовує себе, оскільки законодавство, що стане на захист споживача, змусить кредитні організації вводити більш жорсткі вимоги до критеріїв кредитоспроможності. Це, в свою чергу, відсіє споживачів, для яких бажання купувати закриває очі на їх фінансові можливості.

Законодавство про банкрутство та інші види соціального регулювання повинно бути чітко узгоджено в поєднанні з вимогами кредитно ринку, який охоплює і позику, і розрахунок. Кожна країна, в тому числі й Україна, має розуміти головну мету законодавства про банкрутство та завдання, яке необхідно перед ним ставити: або вирішення фінансових труднощів фізичних осіб, які виникли внаслідок природи економічних процесів; або утримання тенденцій надмірного споживання. У будь-якому випадку, якщо законодавство не обтяжувати додатковими функціями, можливість досягнення ефективного правового регулювання зростатиме, оскільки правильне окреслення цілей – це головний фундамент, на якому будується будь-яка законодавча система регулювання, в тому числі правова.

¹ *Малишев К. І.* Избранные труды по конкурсному процессу и иным институтам торгового права. – М., 2007. – 331 с.

² *Efrat Rafael.* Global Trends in Personal Bankruptcy / American Bankruptcy Law Journal; Winter2002, Vol. 76 Issue 1, p. 81.

³ Commercial Rules for Bankruptcy in The Kingdom of Saudi Arabia 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://208.254.39.65/altamimi/e_article001397273.cfm

⁴ BANQUE DE FRANCE [2008], *Enquête typologique 2007 sur le surendettement*, DSRP. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.banque-france.fr/uploads/tx_bdfgrandesdates/enquete-typologique-surendettement-2007.pdf

⁵ *White M. J.* "Bankruptcy reform and credit cards," Journal of Economic Perspectives, 2007, № 21 (4), 175–199.

⁶ <http://lib.ru/POEZIQ/burns.txt>

⁷ *Paul B. Lewis.* THE NEW BANKRUPTCY LAW: A Czech – U.S. Comparison. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.commonlawreview.cz/the-new-bankruptcy-law-a-czech-us-comparison>

⁸ *Наталі Мартін.* Американские законы о банкротстве: поощрение принятия риска и предпринимательства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iipdigital.usembassy.gov/st/russian/publication/2008/10/20081031160111xjyrrep0.3873102.html#axzz3363y7nWR>

⁹ *Могильный Н. К.* Банкротство физических лиц в США и России. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.econf.rae.ru/pdf/2013/02/1987.pdf>

¹⁰ The Case for Individual Bankruptcy in China (Republic). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://chinabusinesslaw.blogspot.com/2009/02/case-for-individual-bankruptcy-in-china.html>

¹¹ *Смоленко А.* Банкротство физических лиц в Англии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/smolenko/article/3919.aspx>

¹² О банкротстве физических лиц в ЕС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vgil.ru/2012/10/05/o-bankrotstve-fizicheskix-lic-v-es-neplatezhesposobnym-zaemshhikam-v-anglii-xorosho/>

Резюме

Чорна Ю. В. Світові тенденції застосування політики «нового старту» до неплатоспроможних приватних осіб.

Регламентований курс подальшого розвитку нашої країни диктує свої правила розвитку й правового сектора. Зокрема, зростає необхідність відповідності законодавчої бази вимогам нестабільної економіки. Нині відчувається гостра необхідність подальшого реформування та вдосконалення законодавства про неспроможність (банкрутство) України. Відсутність правового регламентування неплатоспроможності фізичних осіб є актуальною проблемою на сучасному етапі розвитку нашої країни. Дослідження зарубіжного досвіду надасть змогу напрацювати теоретичне підґрунтя для подальшого законодавчого оформлення відносин неплатоспроможності фізичних осіб в Україні.

Ключові слова: право неспроможності, банкрутство фізичних осіб, споживче банкрутство, неплатоспроможність.

Резюме

Чорна Ю. В. Мировые тенденции применения политики «нового старта» к неплатежеспособности частных лиц.

Курс дальнейшего развития нашей страны продиктовал свои правила развития правового сектора. В частности, возрастает необходимость соответствия законодательной базы требованиям нестабильной экономики. Сейчас ощущается острая необходимость дальнейшего реформирования и усовершенствования законодательства о несостоятельности (банкротстве) Украины. Отсутствие правовой регламентации неплатежеспособности физических лиц является актуальной проблемой на современном этапе развития нашей страны. Исследование зарубежного опыта позволит выработать теоретические основы для дальнейшего законодательного оформления отношений неплатежеспособности физических лиц в Украине.

Ключевые слова: право несостоятельности, банкротство физических лиц, потребительское банкротство, неплатежеспособность.

Summary

Chorna J. Global trends in the application policy “fresh start” to the insolvency of individuals.

Course of further development in our country dictated the rules of the legal sector development, in particular, increases the need for compliance with the requirements of the legal framework of an unstable economy. Modern legislation on insolvency (bankruptcy) of Ukraine requires reform and improvements. Lack of legal regulation of insolvency problems of individuals is an urgent problem at the present stage of development of our country. The study of foreign experience will allow to develop the theoretical basis for further legislative formalization of relations insolvency of individuals in Ukraine.

Key words: law of insolvency and bankruptcy of individuals, consumer bankruptcy, insolvency.

Отримано 18.06.2014

УДК 347.2/3

І. В. ЯРЕМОВА

Інна Вікторівна Яремова, аспірант Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ПІДСТАВИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Чинним законодавством України судове рішення визначається правостановлюючим документом, тобто тим документом, на підставі якого може набуватися право власності на нерухоме майно. Окрім рішень судів, що набрали законної сили, Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»¹ визначає правостановлюючими документами договори; свідоцтва про право власності на нерухоме майно; свідоцтва про право власності, видані органами приватизації наймачам житлових приміщень у державному та комунальному житловому фонді; державні акти на право власності або постійного користування на земельну ділянку; інші документи, що підтверджують виникнення, перехід, припинення прав на нерухоме майно.

Предметом даного дослідження є визначення особливостей судового рішення як підстави набуття права власності на нерухоме майно.

Оскільки, як було зазначено вище, рішення суду чинним законодавством віднесено до документів, що підтверджують виникнення, перехід і припинення права власності та інших речових прав на нерухоме майно, його необхідно розглядати як підставу проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень².

Варто зазначити, що державний реєстратор є службовою особою, у зв'язку з чим зобов'язаний діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України³.

Згідно з ч. 2 ст. 14 Цивільного процесуального кодексу України невиконання судового рішення є підставою для відповідальності, встановленої законом⁴.

На практиці доволі часто зустрічаються ситуації, коли суд визнає речове право на нерухоме майно за особою, але при цьому не скасовує підставу внесення запису до Реєстру за попереднім власником, у зв'язку з чим державний реєстратор не має правових підстав провести реєстрацію прав за особою, встановленою у судовому рішенні.

Як приклад можна навести рішення про визнання права власності за позивачем, якщо при цьому рішенням суду не скасовується договір купівлі-продажу предмета спору, відповідно до якого права перейшли до відповідача. У такому випадку позивач є власником майна на підставі рішення суду, а відповідач – на підставі договору, який формально залишається дійсним.

В означеній ситуації виникає питання щодо можливості державного реєстратора скасувати запис у Реєстрі, оскільки підстави для його внесення залишаються дійсними, а відтак і проведення державної реєст-